

NOTA VAN AANBEVELINGEN

EVALUATIEBIJEENKOMST VERKIEZINGEN 2025

21 FEBRUARI 2026, LALLA ROOKH GEBOUW

In de postelectorale fase van de verkiezingen van 25 mei 2025, is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken het verkiezingsproces geëvalueerd in samenwerking met alle verkiezingsactoren. Deze evaluatie heeft tot doel het verkiezingsproces verder te verbeteren en te professionaliseren.

Aan de evaluatie hebben deelgenomen vertegenwoordigers van:

1. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
2. Het Ministerie van Regionale Ontwikkeling, inclusief de Districtscommissarissen.
3. Het Onafhankelijk Kiesbureau.
4. Het Centraal Hoofdstembureau.
5. De Hoofdstembureaus.
6. De Politieke organisaties verkiezingen 2025.

Onderdeel van deze evaluatie waren werkgroepsessies voor het vaststellen van bevindingen van de verkiezingen van 2025 en aanbevelingen voor de verkiezingen van 2030 over de volgende thema's:

- 1. Training verkiezingsactoren**
 - Profielschets (OKB, CHS, HSB, SB).
 - Werving en selectie stembureauleden.
 - Trainingen verkiezingsorganen/-actoren.
- 2. Voorlichting**
 - Burgereducatie.
 - Kiezersbewustwording.
- 3. Distributie oproepingskaarten**
 - Profielschets colporteurs.
 - Controle colportage werkzaamheden.
- 4. Modernisering verkiezingsproces**
 - Online VTIL en WTIL van de kiezerslijsten.
 - Online werving en selectie kandidaat stembureauleden.
 - Digitaal platform.
 - Informele verkiezingsuitslag.
 - Nieuw verkiezingsmateriaal (stembus en stemhok).
- 5. Wetgeving**
 - Wijziging kiesstelsel.
 - Administratief Beroepsinstituut.
 - Wettelijke termijnen Kiesregeling.

De aanbevelingen zijn opgenomen in deze **Nota van Aanbevelingen Verkiezingen 2025**.

AANBEVELINGEN

1. TRAINING VERKIEZINGSACTOREN

- **Profielschets (OKB, CHS, HSB, SB)**
 - a. Profielschets stembureauleden uitbreiden met ervaring en beschikbaarheid
 - b. Biza moet de beschikbare profielschets (SB) evalueren en bijstellen, i.c. de prestaties evalueren.
 - c. Actualiseren en uniform maken van de competenties voor alle verkiezingsorganen zoals deskundigheid en ervaring, affiniteit voldoende beschikbaarheid, basiskennis van verkiezingswetgeving, goede leidinggevende vaardigheden.
 - d. De VZ, WND VZ, en 2e vervanger van de VZ moeten een verzwaard profiel hebben zodat ze bij uitval van de SB VZ hun leiderschapsvaardigheden kunnen bewijzen en kunnen inkomen.
 - e. Goede fysieke en psychische gesteldheid van de leden toetsen middels interview.
 - f. Digitale kennis bezitten.
 - g. Noodzaak profielschets OKB, CHS en HSB-leden.

- **Werving en selectie stembureauleden**
 - a. Kandidaten voordragen met ervaring in verkiezingswerkzaamheden en beschikbaarheid.
 - b. Feedback naar sollicitanten.
 - c. Er moet meer transparantie en screening zijn op competenties en vaardigheden van alle actoren.
 - d. Bij de aanwijzing van SB-leden in de respectievelijke districten, afstemmen met de Dc's en focalpoints.
 - e. Online werving door Biza en eventuele werving middels mobiele online unit bij het Commissariaat.
 - f. Functioneren van SB-leden evalueren.
 - g. Bij inzetting van een lid op het stembureau moet het lid de volledige trainingen hebben gevolgd in het bijzonder de voorzitter.
 - h. Bewijs van goed gedrag.
 - i. Een bindend contract met aansprakelijkheidsbepalingen

- **Trainingen verkiezingsorganen/-actoren**
 - a. Tijdig starten met trainingen.
 - b. Kleinere groepen.
 - c. Casusgerichte trainingen.
 - d. Ambtenaren in een vroeg stadium kennis laten opdoen t.a.v. verkiezingsactiviteiten op de ambtenarenopleiding van BIZA. Meenemen van verkiezingsactiviteiten voor DC's in een vroeg stadium tijdens trainingstraject van RO.
 - e. Trainers die kennis hebben over wettelijke regels m.b.t. verkiezingen en de toepassing daarvan.
 - f. Evalueren van trainers en curriculum.

- g. Vroegtijdig aantrekken van trainers.
- h. Drie personen van SB in een vroeg stadium aparte training en refreshment geven nl. de vz, wnd vz en lid 3.
- i. Videomateriaal voor trainees beschikbaar stellen.
- j. Trainingsmateriaal vooraf sturen voor de SB leden (digitaal).
- k. Vroegtijdige start met training Hoofdstembureaus.
- l. De trainers moeten bij voorkeur een PG-certificaat bezitten.
- m. Meer trainingdagen.

2. VOORLICHTING

– Burgereducatie en kiezersbewustwording:

- a. Continue voorlichting.
- b. Meer burgereducatie via scholen i.h.b. middelbare scholen (first voters), formele media en social media.
- c. Vanuit de BIC commissariaten steeds meer voorlichting blijven geven.
- d. Onderzoek opkomst per leeftijdscategorie.
- e. Meer betrokkenheid op gebied van voters education door politieke organisaties en financiële ondersteuning vanuit regering hiervoor.

3. DISTRIBUTIE OPROEPINGSKAARTEN

– Profielschets colporteurs en controle colportage werkzaamheden:

- a. Afschaffing oproepingskaarten en introductie digitale aanwijzing van stemlokatie.
- b. Eventuele verdere discussie m.b.t. onder andere het binnenland.

4. MODERNISERING VERKIEZINGSPROCES

- a. Stabiele internetverbinding, goede back-up procedures.
- b. Opnieuw bekijken van de afmeting PVC-stemhokken voor garantie van de privacy tijdens het stemmen.
- c. Aanscherpen van trainingen in gebruik VGP.
- d. Beschikbaarstelling ICT-experts t.b.v. HSB (optimale trainingen).
- e. Stemkisten moderniseren: overgaan tot licht materiaal (polypropyleen).
- f. Grotere lokalen voor de SB's.
- g. Ruim van tevoren vaststellen wat de inhoud van de verzamellijsten (CBB-verklaringen) moet zijn.
- h. Onderzoek haalbaarheid beschikbaarstelling stembureaumateriaal en stemkist 1 dag voor de dag der stemming aan de SBs.

5. WETGEVING

– Wijziging kiesstelsel:

- a. Tijdig wetwijzigingen doorvoeren, bij voorkeur uiterlijk eind 2027 in afstemming met alle verkiezingsorganen.
- b. Evaluatie uitvoerbaarheid van de wettelijke termijnen.
- c. De hiaten die nog in de Kiesregeling voorkomen in een vroeg stadium laten wijzigen en een memory van toelichting schrijven voor de Kiesregeling.
- d. Wetwijziging Kiesregeling betreft digitaal indienen kandidatenlijsten moet leidend zijn bij wet.
- e. ABI niet belasten met Beroepsgevallen van de politieke organisaties. Rechtstreeks naar de onafhankelijke rechter.

6. OVERIGE OPMERKINGEN

- a. De regering moet vroegtijdig financiële middelen ter beschikking stellen voor de voorbereidingen en uitvoering van de verkiezingen.
- b. Uitbetalingen moeten tijdig plaatsvinden.
- c. Duidelijke communicatie naar alle verkiezingsactoren.
- d. Investeer in gerichte trainingen.
- e. Verbeter de planning en uitvoering van de processen (maak een plan van aanpak).
- f. Verbeterde transparantie.
- g. Voorstel: stemplicht overwegen.
- h. Werken naar goedkopere verkiezing.
- i. Meer digitale mogelijkheden benutten.
- j. Geen SB personeel inzetten die de trainingen niet hebben doorlopen.
- k. SB-leden die de training hebben gevolgd, maar niet werken op een SB, worden niet vergoed voor de training.
- l. Uniformiteit van de grootte en scherpte van partijsymbolen op de stembiljetten.

No.	Organisatie	Naam
1.	Binnenlandse Zaken	Minister van Binnenlandse Zaken dhr. Marinus Bee MSc. LL.B
2.	Binnenlandse Zaken	Directeur Kabinet van de Minister van Binnenlandse Zaken Dhr. Ravin Soerdjbalie LL.M. Ph.D
3.	Binnenlandse Zaken	Onderminister van Binnenlandse Zaken Dhr. Kelvin Koniki MSc.
4.	Binnenlandse Zaken	Dhr. Sjonluc Sibé
5.	Binnenlandse Zaken	Mw. Stephanie Overman
6.	Managementteam Verkiezingen 2025	Directeur Binnenlandse Zaken Dhr. Mohamad N. Eskak, MSc. MPA
7.	Managementteam Verkiezingen 2025	Onderdirecteur Financieel Beheer Mw. Priscilla Tembong
8.	Managementteam Verkiezingen 2025	Hoofd Algemeen Secretariaat Verkiezingen Dhr. Rihanto J. Hardjopawiro LL.B.
9.	Managementteam Verkiezingen 2025	Hoofd Interne Controle Dhr. Virender Mathoerapersad
10.	Managementteam Verkiezingen 2025	Dhr. Earl Tokarijo
11.	Managementteam Verkiezingen 2025	Mw. Sabitrie Gangapersad
12.	WG Kiezerslijsten	Coördinator dhr. Michaël Kromodimedjo
13.	WG Oproepingskaarten	Coördinator dhr. Soebashchandre Bachoe
14.	WG ID-kaarten	Coördinator Mw. Ida Gonsalves Jardin de Ponte
15.	WG Binnenland	Coördinator mw. Marion Zaalman
16.	WG Legger	Coördinator mw. Soraya van den Berg
17.	WG Aanwerving Stembureaupersoneel	Coördinator dhr. Amardip Jaharia
18.	WG Stembureaumeubilair en – materialen	Vertegenwoordigd door Dhr. Leandro Limon
19.	WG Wetgeving	Coördinator mw. Shanti Kowlesar
20.	WG Voorlichting	Coördinator mw. Julia Madislam
21.	WG Stembiljetten	Coördinator dhr. Tarrel Samuels
22.	Minister van Regionale Ontwikkeling	Mw. Miquella Huur
23.	Directeur van Regionale Ontwikkeling	Dhr. Drs. Mavrick Boejoekoe MBA
24.	United Nations Development Programme	Mw. Jacqueline Vreds
25.	Commissie Veiligheid Verkiezingen 2025 KPS	Voorzitter Dhr. Orlando Jacott
26.	Commissie Veiligheid Verkiezingen 2025 KPS	Secretaris Mw. Eshita Hunte
27.	Onafhankelijk Kiesbureau	Mw. Anne-Marel Linger
28.	Onafhankelijk Kiesbureau	Mw. Stephanie Bram
29.	Onafhankelijk Kiesbureau	Mw. Reita Joemratie
30.	Onafhankelijk Kiesbureau	Dhr. Hendrik Jamaloodin
31.	Onafhankelijk Kiesbureau	Dhr. Cecil Valies
32.	Onafhankelijk Kiesbureau	Dhr. Ravin Jiawan

No.	Organisatie	Naam
33.	Onafhankelijk Kiesbureau	Dhr. Paul Lank
34.	Centraal Hoofdstembureau	Voorzitter Mw. Lilawati Punwasi-Raghoebier
35.	Centraal Hoofdstembureau	Mw. Chermine Wirjotaroeno
36.	Centraal Hoofdstembureau	Mw. Shaiesta Nabibaks
37.	Centraal Hoofdstembureau	Dhr. Dew Jaddoe
38.	Centraal Hoofdstembureau	Mw. Addis Waterberg
39.	Centraal Hoofdstembureau	Mw. Wishaja Jagdew
40.	Centraal Hoofdstembureau	Dhr. Mohammed Ansaar Guman
41.	Centraal Hoofdstembureau	Dhr. Faizel Baarn
42.	HSB Paramaribo	Wvd Voorzitter dhr. Fulgence Javinde
43.	HSB Wanica	Voorzitter dhr. Bholanath Narain
44.	HSB Wanica	Mw. Rashnie Soekhoe
45.	HSB Nickerie	Voorzitter mw. Senrita Gobardhan
46.	HSB Commewijne	Voorzitter dhr. Mohamedsafiek Radjab
47.	HSB Commewijne	Wvd Voorzitter Mw. Lavanda Koedemoesoe
48.	HSB Commewijne	Dhr. Jurgen Rabil
49.	HSB Marowijne	Wvd Voorzitter mw. Olivia Dominie
50.	HSB Brokopondo	Voorzitter dhr. Ludwig Mendelzoon
51.	HSB Sipaliwini	Wvd Voorzitter dhr. Erwin Linga
52.	DC Paramaribo Noord	Vertegenwoordigd door Focal Point Mw. Irene Watson-Panka
53.	DC Paramaribo Zuid	DC mw. Wennys Vijfhoven
54.	DC Paramaribo Midden	DC mw. Ruchsana H. I. Ilahibaks
55.	DC Paramaribo Midden	Dhr. Dwight Sabajo
56.	DC Wanica N-W	DC mw. Glenda Kranenburg
57.	DC Wanica Z-O	DC dhr. Ernesto R. Muller
58.	DC Wanica Z-O	Secretaris Mw. Lucretia Tijdmeter
59.	DC Wanica Centrum	Mw. Sarimie Martomamat
60.	DC Wanica Centrum	Mw. Ravenna Sanches
61.	DC Wanica Centrum	Dhr. Clarence Ronoidjojo
62.	DC Para	Mw. Lydia Kago
63.	DC Para	Mw. Tulsa Palmtak
64.	DC Saramacca	Vertegenwoordigd door Focal Point Dhr. Romeo Ravenberg
65.	DC Coronie	Vertegenwoordigd door Mw. Steffie Lewis
66.	DC Marowijne N-O	DC dhr. Marvin Vijent
67.	DC Marowijne Z-W	Vertegenwoordigd worden door Mw. Olivia Dominie
68.	DC Marowijne Z-W	Dhr. Rodnie Pinas
69.	DC Sipaliwini/ Boven-Surianme	Vertegenwoordigd door Focal Point Dhr. Roy Henkie
70.	DC Sipaliwini/ Tapanahony	Vertegenwoordigd door Focal Point Mw. Saskia Adjami
71.	DC Sipaliwini/ Paramacca	DC dhr. Fulgence Javinde

No.	Organisatie	Naam
72.	DC Sipaliwini/ Paramacca	Mw. Martha Akantoina
73.	DC Sipaliwini/ Boven-Saramacca	Vertegenwoordigd door Focal Point Dhr. Orpheo Komse
74.	DC Sipaliwini/ Coeroeni	Dhr. Ornis R. May
75.	DC Sipaliwini/ Coeroeni	Dhr. Dyon Jubithana
76.	DC Sipaliwini/ Boven-Coppename	DC dhr. Clemens Karijosentono
77.	ABOP	Dhr. Okocha Apensa
78.	VLS	Mw. Raghni Bajnath
79.	APP	Dhr. Soentik Soekarman
80.	PL	Mw. Joan Tajib
81.	OPTSU	Dhr. Henk Ramnandanlal
82.	OPTSU	Dhr. Celcius Waterberg
83.	NPS	Dhr. Leon Bruinings
84.	NPS	Dhr. Murwien Welzijn
85.	DNL	Dhr. Yerry Khoesual
86.	DNL	Dhr. Rakesh Jhagroe
87.	DA '91	Mw. Rishma Toewar
88.	DA '91	Dhr. Aurelio Ewijck
89.	BEP	Mw. Justina Eduards
90.	BEP	Dhr. Paul Misdjan
91.	A20	Mw. Inez Huijzen
92.	A20	Dhr. Jerrel Reyme
93.	VHP	Mw. Reshma Khargoe
94.	NDP	Mw. Caroline Heilbron
95.	NDP	Mw. Rossellie Cotino MSc.
96.	VK deskundige	Dhr. Maurits Hassankhan
97.	VK deskundige	Dhr. Lothar Boksteen
98.	VK deskundige	Dhr. Raymond Landburg
99.	VK deskundige	Dhr. Steven Vrieze